

Jaunimas

Mēnesinis laikraštis skiriamas jauniešiem.

TURINIS: Pasaulio supratimas ir tikība. — Jaunimo draugijų darbas. — Ap-
gyvalga: Savaitraštis; Lietuvių draugijų "Sántara"; "Sándoros" draugija; Lietuvių
Koncertas ir Teátras Klaipėdoj; Lietuvių Vákaras Gumbinėj; Lenkai vergasi ir í
Prūsų Lietuvá. — Pasikalbėjimai: Ar Dievo íra? Ar gíviai turi proto? Ar dora
íra medžioti? — Nauji Raštai. — 18 leidėjú-rašytojú pusės.

PASAULIO SUPRATIMAS IR TIKIBA.

Ira žmonių, kurie negali atskirti šių-dviejų da-
likų. Pavadina vieni platesnį bei gilesnį pasaulio
supratimą tikibos grovimu. Kiti vėl tokį pasaulio
supratimą ima kaip kokią tikibą. O dāroma taip
todėl, kadangi nežinoma, kas tikība ir kas pa-
saulio supratimas íra ir kaip tasai pastoja.

Pasaulis pildo erdve. Jis veikia í mūsų akis,
ausis, ir tt. Tikība nieko bendro su tuo neturi.
Jos dalikai nėra taip numānami, kaip pasaulis.
Ir negalima apie tikibą kalbėti kaip apie regimo
pasaulio daigtą. Tatsau íra tikība svarbus pā-
tiros dalikas.

Atminkime savo sāmone. Nepatiriame jos,
žiūrėdami í tai, kas regima, klausėdamies to, kas
girdima. Sāmone pažístame be jokių priemonių,
vien tuo, kad esame sāmoningais. O tikība ne-
menkiausios dvāsios dalikas kaip sāmone. Tikibą tiktai
ir tepatiriame, kuomet ji mūsų sāmone pasieka.

Tame, kas lig šol šis on ištarta, randasi pã-
matas pasaulio supratimui ir tikĩbai atskirti.

Kuomet mes tikĩbos dalĩkus stãtome ĩ pasaulio
daigtũ eile, mes tikĩbos supratimã padãrome visai
negãlimu. O pasaulio supratimã ir apdrumstĩame.

Visi tikĩbos svarbumai: Dievas, Išganĩtojas,
Sv. Dvasia, ir tt. negãli bũti padãromi pasaulio
dalĩkais. Ir negãlima apie juos manĩti kaip apie
tojo daigtus. Bet tai paprastai ĩpatĩiai taip va-
dinamũ tikintĩiũjũ dãroma. Berods jie nezino,
kad visus tuos svarbumus padãro kũniĩskais, kad
jie ĩra tikri matẽrialistai.

Pasaulio supratimas tesusisieka su tikĩba, kuo-
met stãtomas klausimas apie pasaulio pãgrindã,
apie pasaulio prãdziã ir gãlã, apie pasaulio prãsmẽ,
reikĩsmẽ ir tikslã. Bet atsãkĩmai ĩ tuos klausim-
us toli dãr nẽra tikĩbiniai ir neprivãlo tais bũti.
Antraip vël nesiranda tie klausimai ziũrint vien ĩ
pasaulĩ, bet kadangi žmogus ziũri ĩ jĩ kaipo
žmogus. Nẽsa žmogaus vidũje maziau ar daugiau
aiĩskiai apsisãko tikĩba kaipo esamas dalĩkas.

Išmanĩdami, kas žmogus, kas jo esĩbẽ ĩra
kaipo save-žinantĩio asmens, mums tai bus aiĩsku.
Atminkime, kas jau seniau "Jaunime" raĩta,¹⁾
bũtent, kad tikĩba prasideda žmogaus saves-žino-
jimui sušvintant. Bet dãr geriau tai išmanĩsime,
kuomet atskirsime pasaulio išvaizdã nuo pasaulio
supratimo.

¹⁾ Gegužẽs "Jaunime" 1912. mt. raĩinĩj: Žmogaus pazanga
ir jos akstinai.

Pasaulis ĩvairiausiu bũdu apsireiĩkia žmogui,
padãro nesuskaitomũ ĩntekmiũ ĩ jĩ. Bet kaip
žinoma, žmogus tikt teapima vienã dãlĩ visũ tũ
ĩntekmiũ. Ta dalimi pasaulis jãm pasirodo. Ir
žmogus gãli sakĩti pasaulĩ turint tokiã išvaizdã.
Pagal jĩ žmogus pasidãro savo išguldĩmus ir savo
pasaulio supratimã. Ir tuo tad vël priima ir taiso
viskãn, kas ĩ jo sãmone pareina.

Pastaru laiku pasaulis ũmai pasirodẽ kitokiu,
ĩpatĩiai mokslininkams. Iš to stojasi nũnai ir
kitoks pasaulio supratimas. Bet pasaulio išvaizda
pasidãro kitokia ir tuo, kiek žmogus patirti
ĩstengia. Jãm tai daugiau gãlint, pasaulis kitokiu
išrodo, maziau, vël kitokiu. Toliau taipogi bus
visoks ir žmogaus pasaulio supratimas tuo, kiek
žmogus ĩstengs suprasti bei išmanĩti.²⁾

Po viso to svarbu ir šitã išvĩsti: Pasaulio iš-
vaizda neatvera tiesiog jojo vidaus, nepataria apie
tãjĩ, nepasãko, kas pasaulio pãgrindas, kas tai, kas
visas tas nesuskaitomas ãpraiĩskas "vidũje sulaiko."

Iš pasaulio išvaizdos pasidarĩdamas pasaulio
supratimã, žmogus ziũri ĩ pasaulio pavirĩiũ ir nori
jĩ visã išmanĩti, savo kũno akimi pasiekti pa-
saulio vidũ. Bet tai negãlima.

Tuo tarpu žmogus pats pasaulio dalis. Tai,
regis, visiems žinoma. Dãr ĩra ir aiĩsku, kad visũ
pasaulio gĩvenimo apsireiĩkimũ žmogus giliausias
ir pilniausias. Tai gi jame daugiausia turi bũti ir

²⁾ Skaĩfĩti reikia, kas raĩta apie tai Vasãrio "Jaunime" 1912 mt.
pirmame raĩinĩj.

to, kas pasaulio vidûje îra. Ir ið to noroms ar nenoroms prisideda prie pasaulio iðvaizdos visokie iðguldîmai.

Stovêdamas su savo vidumi artðiau pasaulio vidaus ir giliau visame gîvenime ir pagaliaus todêl artðiau ir pasaulio priezasties, ðmogus apie ðitâ **esamâ** sântikî turi turêti nors ir tik nujautimo, jei ne kiek aiðkesnio iðmânîmo. O tas **esamas** sântikis pats îra tikîba.³⁾ Galia, kuri kîla ið tojo pajautimo ir toliau ið to iðmânîmo îra tikêjimas.

Aiðku, kad ðmogus turi kreipties î pasaulio iðvaizdâ, kuomet jâm svarbus îra pasaulio supratimas. Ir paprastai ðmogus tada kalba apie materinius dalîkus. Tik reikêtû vis atminti, jog ir ðmogaus vidus priklauso pasauliui.

Bet kuomet svarbûs îra tikîbos klausimai, tuomet ðmogus bûtinai kreipti turi savo dvâsios zvilgî î savo vidaus panovartas. Svarbûs jâm turi bûti dvâsiniai dalîkai. Regima, tikîba traukia ðmogû visiðkai î kitâ ðâlî negu pasaulio supratimas.

Mûsû laiku tiktai tepradedâ tai paaiðkêti. Dâr vis tikima tikîbâ tokiu-jau bûdu kitâm suteikti, kaip pasaulio supratimâ, bûtent î atmintî brukant mokslâ, kalbant apie tai, kas kartâ arba kur-nors buvo mâtoma, girdima, ir tt. O tikîbos reikmês tegâli bûti patenkinamos ðmogui sâmoningesne padârant tikîbâ, tai esti jo vidûje esamuoju dalîku. Kitaip ir platðiau sâkant: reikia ðmogaus vidûje daugiau gîvîbês suzâdinti ir Gilesnêse to

³⁾ Aiðkinta tai platðiau Geguzês "Jaunime" 1912. mt.

vidaus gelmêse sukelti sâmonês Sviesâ. Bet tai nepadâroma âtmintin kâliamu mokslu, bet ðmoniðkumo auginimu.

Kuomet tai nepadâroma, ðmogus pasilieka subblindziuose kaip pasaulio supratime taip ir tikîboje. Tik imkime paveikslâ. Tikîbos mokslai tvirtina kitâ gîvenimâ negu kûno esant uz tâjî tikresnî. Tuo tarpu ðmonês, nepastebêdami vidaus gelmiû, tiki, kûnas, kurs têra tiktai pasaulio pavirðiaus krisleliu, bûtinai turîs î dangû îeiti.

Arba imkime kitâ paveikslâ. Sâkoma, Jêzus turîs ðmogaus ðirdîje gîventi ir visâ ðmogû valdîti. Tûli gâli apie tai ir kalbêti kaip apie tikrai esamâ dalîkâ. Ir apsireiðkia tai jû prakilnumu, jû ramîbe ir ðirdingumu. Bet ne vienas jûjû ir sâko, bûk reikiâ pirmiau tikêti, kad koks Dievo sûnus gîvenes zemiðku ðmogaus pavidalu, ir tt. Iðeina ið to, jog Jêzus tikt tuomet tegâlîs gîventi ðmogûje, kuomet tasai apie jî kân bus iðgirdes, tarsi Jêzus tik zodziû garsais ir mintðiû spalvoimis traukia î ðmogaus ðirdî. O tai têra ið tikrûjû tikt galima, kad Jêzus îra pasaulîje îpatingas, gîvas veiksnîs, kurs ið dvâsios gelmiû pasieka ðmogaus sielâ, kuomet toji tose gelmêse sâmoninga pastoja.

Todêl ir tie ðmonês, kuriuose "Jêzus gîvas" îra, ne kalba tiek apie jî, kaipo apie tokî, kurs kartâ ir kur-nors gîvenes îra, bet kurs visû arti, kurie î jî kreipiasi. Todêl tûli ir sâko, jog Evangêlios nekalba apie dalîkus, kurie kur-nors

ir kuomet nusidãve, bet kurie visuomet ir visur turi nusiduoti, jeib žmogus savo gyvenimo tikslã pasiektũ. Todël pagaliaus ir visũ tikĩbũ mokluose, ar jie bũtũ Krikštioniũ, Židũ, Buddhistũ, Brahmãnũ ir kitũ, randasi tie patĩs pamokinimai, kalbama apie tuos patĩsius tikĩbos gyvenimo apsi-reiškimus. Tik reikia tuos mokslus mæginti ir nepeikti su pasididžiãvimu pirmkol jũ nepãzinus.

Kaip tariami "tikintieji" savo drumstume tikĩbos ir pasaulio supratime paklĩsta, taip ir tariami "netikintieji", kurie atmeta visus tikĩbos da-lĩkus. Paprastai tiejie teskaito esamu, kas regima. Kad tai visiškai paklĩdimas ãra, matĩti iš to, kad, nuosekliai tãriant, jie tuo tvirtina neesamu savo sãmone ir save patĩsius. Žievẽ jiems rodosi tikru o ne daigtas, kurs ta zieve apklotas. Jie savo dvãsiã ãra visiškai kreipe ã pasaulio išvaizdã, supraskime, kaip jie jã apimti gãli, kad nieko daugiau nebemãto. Tãsau negalẽtũ jie gĩvais ir sãmoningais bũti, kad nebũtũ jie nuolatiname sãn-rĩšije su patĩsia pasaulio galia ir gĩvĩbe, su pa-saulio pãgrindu, su jo priezastimi. Joks žmogus negĩvena savo galia ir valia.

Taip matĩti, kad siauras pasaulio supratimas labai gãli gadinti tikĩbinĩ gyvenimã. Bet suprantama taipogi, kad pasaulio supratimas bus drumstomas, kuomet ã pasaulio išvaizdã ãnešime tikĩbos da-lĩkus, kurie niekuomet toj išvaizdoj nesiranda ir negãli rasties. Antraip vël, platesnis ir gilesnis pasaulio supratimas gãli labai naudingas bũti ti-

kĩbos tarpimui, o gĩva, sãmoninga tikĩba gãli žmo-gui padarĩti gãlima daug giliau ãzvelgti ã pasaulio, ã visumos sãrangã. Bet apie tai nekalbu, bet paveikslã duodu.

Vidũnas.

JAUNIMO DRAUGIJU DARBAS.

Pradedant dirbti, reikia pirm viso žinoti, kas turi bũti tuo darbu padarĩta. Visuomet dirbantĩãm galutinis darbo tikslas turi bũti kaip koks tolimoj švietĩãs žibintuvas. Ipatisiai tuomet, kad darbas ilgas ir sunkus, kad jis dãromas dël labai gilios priezasties ir labai prakilnãm tikslui.

Toks darbas ãra beabejonẽs jaunimo draugijũ darbas. Paprastai sãkoma, jisai turĩs bũti apsišvietimas. Tik tuo nedaug pasakĩta. Augšto mokslo tose draugijose negãlima ãgĩti, o pradinio Prũsuose nereikia. Tše kiekvienas Lietuviũ kũdikis ãra 8 metus Vokietĩũ mokĩklã lankes, metais 42 savaiti ir kiekviena savaitė apie 30 valandũ. Daug tuo laiku galẽjo ãgĩti mokslo ir ãgijo, nors bũtũ buves ir tik vidutinio gabumo. Apie tai negãli bũti nei kalbos. Trukdẽ pilnãjĩ pasisekimã tikt tai, kad Lietuvis-kũdikis turẽjo mokslã priimti Vokietĩũ kalba. Mãžumã kitaip turẽs bũti darbas Didž. Lietuvoj. Ten reikẽs jau-nimui stengties ãgĩti dãr pradinĩ mokslã. Bet kartu reiks jãm pasiekti ir tai, kas mums kaipo Lietuviams ãra gĩve-nimo tikslu.

Tasai Prũsuose turi kuo aiškiau bũti mãtomas. Prie jo turime artinties visomis jẽgomis. Atsižvelgiant ã kraujã, visi Lietuviai ãra viena vienata, vadinama tauta. Bet kaipo kraujo vienata, ji dãr nẽra sãmoninga. Tokia ji tiktai pasidãro savo kalba. Bet kiek toj sãmonẽ švietĩa, ãra dãr kitas klausimas.

Kuomet tauta pasilieka bestovinti ant vieno tos savo sãmonẽs aiškumo laipsnio, ji veikia miršta. Kitos tautos, kildamos, jã kaipo gĩvã vienatã pralenkia ir tuomi ma-

rina. Todėl reikalinga tautos sąmone šviesti. Tai reiškia, kiekvienas turėtų tautos vienumą kuomet aiškiau numaniti ir jį tvirtinti kildamas tame viename, to vienumo varsu, vis daugiau augštesnį žmoniškumą.

Tam dera du dalykai. Mes turime stoties po mūsų botšiu ir probotšiu dvasios intekme. Toji apsieiškia kalboj: patarlėmis, priezodžiais, paskomis, dainomis, giesmėmis, ir tt., toliau historioj, tad skoniu, kurs pasirodo visokiais įrankiais ir jų papuošimais, naminiai išdirbiniai, baldais, ir tt., pagaliaus būdais. Visa-tai turėtų mums kuomet geriau pastoti žinoma. Tada to intekmė į mus, į mūsų dvasią, mūsų būdus, į mūsų dorą, skonį, ir tt. bus gyva. Tik ne visa, kas senųjų buvo manoma ir dąroma, yra gera. Todėl reikia tai atmesti, kas mūsų pažangą trukdo ir tik tuo pasinaudoti, kas mus veda augštyn. Bet su atmetimu apsieikime atsargiai. Labai lengvai nutarti galima, kas nenutartina.

Antrasis dalykas yra pasistojimas po dabartinių Lietuvių intekme. Bet šie turime dar atsargiau apsižvalgyti ir mėginti, iš kur gali pareiti intekmė, kuri mus neštų augštyn, kuri iš savo gilybės lietų į mūsų dvasią gaivinantį šviesą ir kvapą. Kas mūsų pažangą trukdo, reikia būtinai stumti šalin. Bet ir tame apsieikime su visu atsargumu. Kur abejoti galima, mėginkime nuodugnai, ar ta intekmė gera ar bloga. Ir tik spreskime po ilgo mėginimo. Nesunku bus išmanyti, kaip apsieiti su tų žmonių intekme, kurie bando į Lietuvių sąmone kirsti niekus, pelus. Prieš tokius neturime bailiais būti, bet tvirtai pasielgti.

Tuo vėl ir mes padarysime intekmės į Lietuvius augintojus. Prizindami gerą jų intekme, mes juos gerume vis daugiau tvirtysime. Juos tarsi rągisime būti vis tobulesniais prakilno žmoniškumo rėkais. Ira tame visai toks jau dalykas, kaip kad imdami iš pirklio arba ūkininko tiktai gerų prekių, gerų javų ir vaisių rūšis, jį privertsiame tik tokius ir auginti ir parduoti. O kiek žinoma, tiktai

tas tegali tarti tikrai augštinantį, tarsi pašventinantį žodį, kurs patsai stengiasi kuomet tobuliau tarnauti tam, kas teisu, gražu, dora.

Taip pastotume vis gyvenė ir prakilnesnė vienata. Pasistodami po intekme savo botšiu-probotšiu ir po viens kito intekme. Tik nepamirškime: tos intekmės turėtų derėti kilimui žmoniškumą, ne grimzdimui.

Iš tokio išmanimo lengviau yra darbo planai padaryti. Apie juos manant, pasidaris dar aiškiau, kaip ir kán dirbti reikia.

Mūsų draugijos susieis, gal mėnesiu du kart, gal ir retšiau. Bet kas kartą toks susiėjimas turėtų būti višiem tarsi jų gyvenimo augštuma, iš kurios pareina kasdienio gyvenimui šilumos ir šviesos. Kad taip ir būtų, reikalinga susiėjimo pradzioj sukelti prakilnesnius jausmus. Tam derėtų, rodos, kad vakaras prasidėtų su grožybės ir prakilnėbės žodžiu, tai esti, kad būtų pirmiau gražiai kas prakilna ir gražu deklamuojama, giedama arba dainuojama.

Toliau tad reikėtų sakiti kalbą, kuria kitiems pranešama tai, kuomet botšiu bei probotšiu dvasia bei siela apsieiškė. Galima būtų papasakoti iš senovės historios, paveikslui, kaip Pilėnai gėnėsi ir mirė, ar kas tam ligu. Kitą vakarą kalba galėtų pranešti, kas žmonių norėta pasakiti viena ar antra pasaka, kokia išmintis pasirodo tūlose priezodžiuose, kán tūlos patarlės reiškia, koks širdingumas dainose atsispindi, kas ten pasakita apie botšiu būdus, ir tt. Kitą vakarą galėtų būti aiškinama, kaip senovės įrankiuose, išdirbiniuose, ir tt., pasirodo Lietuvių skonis. Iš dar kitos kalbos turėtų susirinkusieji patirti, kokių būdu Lietuviai seniau pasielgdavo vestuves, krikštinas keldami, laidotuves ištaisdami, ir tt. Labai svarbi būtų ir kalba apie tai, kas buvusi vėriausia senovės Lietuvių tikėbos prasmė.

Tokiomis kalbomis pasistotume po senovės intekme. Bet reikalinga pajauti ir šių dienų Lietuvių dvasią. Todėl

bûtina ĩra paųinti, kas mųsų laiku Lietuvoj dųrosi, kokie dvųsios vaisiai gaminami. Tųm derųtų kalbos sustatųtos ĩš laikraštųių ųinių, kalbos, kurios paduoda vieno bei antro rųsto turinų, jų dųr ĩsguldųdamos taip, kad klausųtojai panorųtų visų rųstų skaitųti. Rųstai, apie kuriuos taip galima bųtų kalbųti, berods negųli bųti bet-kokie. Jie turi bųti Lietuvosio paties sumanųti ir paraųiti. Jie bus poųzios arba doros rųstai, gųl dųr ir tokie, kurie Lietuvosio raųiti apie Lietuviuų kalbų, historių, bųdus, pųsakas, ir tt. Be abejonų galųsime veikiai siek-tiek ir pakalbųti apie Lietuviuų mųzikų ir vaizdininkų veikalus. Tokias kalbas sakųdami susiųjimuose, pasistotume po viens kito ĩntekme.

Toliau bus naudinga kalbųti ir apie pavienio ųmogaus reikmenes. Mums turi rųpųti sveikais ĩšlikti. O tai nusiduos, kuomet gerdami ir valgųdami saikųs bųsime ir pasirinksime daugiau nekruvino valgio. Susivaldųmas visuose dalųkuose turi mums bųti kaip koks ĩdeųlas. Girtuokliųvimo neturųtų bųti Lietuvoj. Taipogų neturųtų bųti priezasties ir kalbųti apie paleistuvųvųmų. Kalbos apie tai jaunimo susiųjimuose turųtų geriausiai visų susirinkusiųjų norus stiprinti tikrai ųmoniųskųm gųvenimui. Kųno ir sielos sveikųtų turime kiek galųdami ginti ir tvirtinti. Tųm derųs ir kalbos apie sveikųtai tinkamesnius motriųkųjų apsivilkimus. Kaip ųinoma motrų liemens suverųimas naikina jau gemantųio kųdikio sveikųtų.

Tokioms kalboms reikųs berods imti mokslų ĩš kitųtautųių. Bet bųtinai turime jų prie mųsų prievolių ir sųlųgų taikinti.

Labai naudingos bus ir kalbos apie tai, kaip galima gųdųties ligai uųųjus. Tik neturųtume pamirųti, kad sunkesnųse ligose gųdųtojas tatųsau geriau ųinos pagelbųti. Koks jisai ir nebųtų, vis dųlto jis turi platesnų ųinojųmų negu kiti, kurie tik prisieidami mokinasi gųdųties.

Kitos kalbos galųs bųti sųkomos apie pagerinųmų ųmogaus gųvenimo sųlųgų. Laukininkas turųtų nors kar-

tais ĩsgirsti kaip galima bųtų geriau o tatųsau lengviau ųkininkauti. Turųtų bųti kalbama apie vaisiuų auginųmų bei bitųių aprųpinųmų. Bus tai ir proga atsiminti tuo, kaip mųsų botųiai mokųdavo ųkų vesti, bites laikųti. — Svarbu bus taipogų kalbųti apie linų auginųmų ir naudojųmų, apie verpųmų bei audimų. Ir tame mųsų botųiai, rodos, geriau gųvendavo negu mųsų laikų ųmonųs. O kaip tais darbais vųkarus praleisdavo, be abejonų bųtų labai graųu papųsakoti.

Kitos kalbos galųtų paaiųkinti pilietiųkus Lietuviuų padųjimus, kokios aplamai ĩmant ųių dienų ųmonių tiesos ĩra. Labai naudinga bųtų parodųti, kaip draugijiniame gųvenime mes ųiandien tųluose dalųkuose daug laisviau gųvenime negu seniau, bet kaip vienaip ir antraip ir vųl esame daugiau susprausti.

Bųtinai reikalingi ĩra ir paaiųkinimai ųių dienų valstijų tvarkos, ĩpatųiai ųmonių ir tvarkintojų (valdantųiųjų) sųntikių. Berods bųtume tuomi jau visai ĩųenge ĩ tikrų mokųklų. Bet tokios, kuri mokina minimus dalųkus, ir Prųsuose dųr ĩra reikalinga.

Labai svarbus ĩra ir dųr vienas daųlkas, kurs turi bųti kalbose ĩsguldomas. ĩra tai tųli doros klausimai, paveikslui, kaip geriau ĩra su viens kitu sutikti negu tųsųties po teismus, dųl niekniekių skųsties, toliau: kaip galima suvaldųti piktumų, kerųtų, kaip ĩskopti ĩš ųirdies nesvarumo, ir tt. Kaip ųinoma, jaunimas labai ir kankinasi dųl visokių tikųbos klausimų. Abejonų jaunų ųmogų ųudo, o retai kas gųli jųm pasakųti, kas jųm aiųku pastotų ir jųjų nuramintų. Tai galima tokiems pasakųti kartų kalbų ir apie kokų tikųbos klausimų.

Tretųias susiųjimo dalųkas turųtų bųti pųsakų papųsakojimas. Tai padarųti reikųtų paskirti mergaitųms. Turųtų viena ir antra pasimokinti kokių pųsakų ĩš galvos ir praneųti. ĩra jų priraųitos tųlos knųgos. O ĩra ir senikių bei senukų, kurie moka gana daug pųsakų dųr ĩš atmin-

ties pasakīti. Kiekvienām vākarui reikētū parinkti nedaugiau kaip dvi pāsaki. Labai tai svarbus vākaro dalīkas. Kodēl, negalima trumpai išguldīti. Su tuo papāsakojimu turētū nusikeisti padaināvimas vienos ar antrās dainelēs. Galētū ir visi susirinkusieji kokiā dainā arba giesme draugiškai sugiedoti.

Ketvirtas dalīkas galētū būti pranešimas to, kām vienas ar antras savo kaime ūra patīres apie senesnius laikus, apie ūpatingas, baugias ir grazias vietas, kāpines, trobas ir gīvatas, apie ūpatingus žmones-Lietuvius. Kitas gāli būti pastebējes ūpatingus žmoniū išsitarimus. Dār kitas ūra, gāl, patīres iš savo tėvū arba botšiū koki ūpatingā nusidavimā arba atsitikimā to paties kaimo. Reikētū jī vienā vākara papāsakoti. Kitām, tur būtū, ir pasisektū surankioti visokiū augmeniū vardus ir apie tai pranešti susiējime.¹⁾ Svarbu būtū ir tai, kad vienas ar antras kām papāsakotū iš savo šeimīnos ir giminēs historios, apie savo gentijā, ir tt. Reikētū kiekvienām stengties kiek galint ištirti savo kaimo senovēs palikimus žodžiuose ir daigtuose ir apie tai papāsakoti. Nereikalas, kad kiekvienas ilgai kalbētū. Užtektū 5 minūtos. Bet svarbu, kad kiekvienas iš savo pātros, iš savo žinojimo ūneštū kiek galēdamas ū savo draugijos gīvenimā. Nuostabiai gīvesniu pastotū tasai. Bet kiekvienā kartā teturētū 3 ar 4 kalbēti. Ir nepamirškime apie kiekvieno, kiekvienos kalbā nors māzumā parašiti.

Toliau būtū labai grazu, kad vienas bei antras, viena bei antra žinotū māzumā papāsakoti apie ūpatingus baldus ir ūrankius, paveikslui juostoms austi, tinklams megsti, ir tt., kurie jū namuose iš senū laikū dār užlike ūra.

Daug ūra dalīkū, apie kuriuos kalbēti galima ir ūntekme ū viens kitā padarīti pasistojant kartu po senovēs ūntekme.

¹⁾ Tokiems ir panašioms darbams gražiai pataria raštelis: Trumpa folklioro dalīkams rinkti programa. Galima gauti iš "Jaunimo" leidėjo už 20 Pf.

Bet gana šišon apie tai pasakīti. Matērialo iš to gana galēs draugijos pasiimti.

Penktas susiējimo dalīkas galētū būti pasilinksminimas žaismu. Apie tai nereikalinga daug pasakīti. Rāgintšiau atminti, jog jaunimo susiējimai turētū visuomet būti progos doriškām pakilimui ir kad todēl reikētū vengti nešvankiū žaismū, bet kiek pažīstu Lietuviū jaunimo draugijos Prūsuose, to parāginimo nereikia. Neesā jū tarpe nei girtuokliū nei pasileidēliū. Visi stengiasi eiti doros takais.

Pabaiga tokio vākaro visuomet turētū būti prakilnio turinio daina arba giesmē, kuri visū draugiškai sugiedoma ūra. Atsisveikindami turētū visi jausti tomis valandomis geresniais buve ir vienas kitām dėkingu būti, kad jī tarsi už rankos vedes augštīn tobulesnin žmoniškuman. *Vidūnas.*

APŽVALGA.

Savaitraštis ūra naujas laikraštis, kurs eina iš Tilžės nuo Spālio pradžios. Jisai nori visiems tiems Lietuviams, kurie nebemoka arba tikt silpnai temoka savo tėvū kalbā pagelbēti jā gerai išmokti. Todēl šale lietuviškū sakiniū statīti vokiškėjie. Turinīs imamas iš kitū laikraštīū, bet, rodos, vėliau bus ūdedami ir originaliniai rašiniai. Ira be abejonēs šis laikraštis žīmis mūsų atsigavimo ir kartu tām atsigavimui naudingas. Rodos jis pastos dar svarbesniu kaip iš pradžios išveizėjo.

Lietuviū draugijū "Santara" ūvīkinta 6. Spālio 8. mt. Ir tai ūra svarbus atsitikimas mūsų tautiniame gīvenime. Bet tas jo svarbumas tegāli pasirodīti laiku. O tām bus reika-

linga, kad visos draugijos negīventū tik nuolatiniam susitarime, bet ir dirbtū kiekviena pasiekti savo tikslā o ir kitā draugijā remdama, kiek jī tai tikt gāli. Tame ir visas "Santaros" svarbumas. Pirmā kartā Lietuviai žāda viens kitā gelbēti tautiniām atsigavimui. O tuo bus be abejonēs ir dāroma ūntekmē ū viens kitā. Dings tūli negrāžūs vieno ir antro apsireiškimai ir pasirodīs daugiau pakantos ir draugiškumo. Nors galima tikēti, jog taip bus. Kad tai ir visi suprastū! Patarimas, kaip dirbti reikētū paduotas antru šio "Jaunimo" rāšiniu.

"Sāndoros" draugija atsisākē prisidēti prie "Santaros", "kadangi gāli "Santaroj" tokie žmonēs didžiausiā ūntekme tu-

rēti, kurios mieriams "Sāndoros" priešingos ģra." Tuomi, tur būt, pasakīta, kad "Sāndoros" atstovas nepadarītū ģntekmēs, taip kad kitū ģntekmēs nebebūtū priešingos "Sāndorai", bet ir tai, kad "Sāndora" nenori dirbti draugiškai su kitomis draugijomis. Mān rodos, kad tai nekrikštioniška. Kad kas ģra prakilnas, tai jis visuomet su kitais susieidamas tokiā ģntekme padāro ģ juos, kad juos traukia augštīn. Kuomet nebandome tai darīti, tai turi būtī nepajautsiame, kān mes vienas kitām kalti esame.

Lietuviū Koncertas ir Teātras Klaipēdoj buvo 22. Rugšējo Giedotojū Draugijos ģš Tilžēs surengtas. Pranešē ģi 10 dainū

ir vaidino du veikaleliu "Numānē" ir "Lietuvos Pasakelē." Žmoniū buvo pusētinaģi daug susirinke.

Lietuviū Vākaras Gumbinēj buvo 13. Spālio surengtas Gumbinēs Lietuviū Draugijos. Giedotojū Draugija daināvo ir vaidino. Pranešē 10 dainū ir vaidino pirmā kartā veikalelī "Sigē". Pasisekē viskas labai gerai, tik žmoniū nebuvo daug. Bet nēra tai stebētina tame krašte.

Lenkai veržiasi ir ģ Prūsū Lietuvā. Šiais metais nusi-pirko Lenkai po du ţkiu Silos (Heydekrug) ir Pilkalnēs ir vienā Klaipēdos apskritij, ģš viso 727 ha žemēs. Tuo tarpu Lietuviai tik vis pardavinēja savo laukus. Vds.

PASIKALBEJIMAI.

Visai eitei: Ar Dievo ģra? Koks tas Dievas? Ir tt., nuolatai klausinējama. Vienas rāšo, kadangi atsakīta: apie Dievā tegālīme kān žinoti, kuomet dieviškais pastojame: "Ar ģi Dievas žmoniškas, kad žmogus gāli dievišku pastoti? Kas ģra Dievas ir koks Jis ģra, to, kol pasaulis bus pasauliu, nei joks filozofas nei theosofas nesuzinos." — Tame randasi teisībēs nors dalis. Tik negālīma sakīti Dievas turētū būtī žmoniškas, jeib žmogus pastoti galētū dievišku. Aišku, jeigu Dievas žmoniškas, žmogui nebereikia dievišku pastoti. Tuo atsākīmu ģra ģštarta,

kān kiekvienas nujautsia, būtent tāt, kad žmogus gāli būtī prakilnesniu ir žemesniu. Ir pagal tai koks žmogus ģra, jis supras prakilnumā. Žinoma, kad žmonēs savo idēālū idēālā, idēū idēā vadina Dievu. Kokius idēālus jie suprasti gāli, toks todēl jū ģra ir Dievas. Vokietšiū poētas Goethe sāko: "Kaip koks ģra, toks jo ir Dievas, todēl dažnai ir Dievas virto apjuoku." Klausimas: Ar ģra Dievas? ir atsākimas: Jo nēra, ģra apsireiškimai tobūlo nesusipratimo. Nēra žmogaus be Dievo, kadangi nēra žmogaus be idēalo, nors būtū tasai ir tik sotus pilvas. Sv.

Rašte ir sakīta, kad tūliems pilvas ģra Dievu. Kas māžumā daugiau manīti ģstengia, vadina visumos priežastī Dievu. Tāt priežastī vieni statīs dvāsios, kiti matērios pusēn, vieni sāmonēs švieson, kiti nesizinojimo tam-sībēn. Bet kas ģi ģra, tegali tik-tai tas pasakīti, kuriame ģi aiškiau kaip kitame apsireiškia. Tokiais apsireiškimais skaitome visa, kas gražu, teisu, prakilna. Bet apsireiškimas toli dār nēra esībē. Žmogus, kurs savo šventumu labai iškila ģš kitū žmoniū tarpo, turi ir nepaprastā ģšmintī, kuri vadinama dieviška ģšmintimi. Ir toks žmogus tada gāli būtī vadinamu theosofu, tai esti dieviškai ģšmintingu. Aš pats ne esmi theosofu. Labai daug mān reikia, kad tokiu būtšiau. Theosofas, suprantama, daugiau galētū apie Dievā pasakīti negu kitas. Bet ir jis kalbēs vis apie Dievo apsireiškimus, ne apie Jī pātī. Žinoma, Dievo apsireiškimai ģra dieviškais. Visa visuma ģra jo apsireiškimas. Todēl visa galētume dievišku vadinti, bet visuma nēra Dievu, tik-tai jo apsireiškimas. Tarp apsireiškimū padārome vėl skirtumū, kuomet atsizvelgiame ģ žmogū ir jo veikimus. Vadiname tūlus ģvuliškus, kitus žmoniškus, o kas prakilniau dār už tuos, — dieviškus. Kuomet pastariejie bus tarp žmoniū paprasti, vadīsime juos žmoniškus ir prakilnesnius, kuriū šiandien nei numanīt dār neģstengiamo,

dieviškais. Daug apie tai kalbėti galētume, bet kalbos māžā naudā teatneša. Kas Dievas ģra, tegālīme ģštirti ģvėnīmu. Tasai kaip visos visumos ģvėumas ir visū amžlū nusidavimai apsāko, kas jis ir koks jisai ģra. Klausikimēs tos giesmēs, to pranašavimo.

Paukstelis. 1. Ar ģvėuliai turi proto? Mano nuomonē, protas ģra vienas ģpatingas veiksnis gamtoje. Jis apsireiškia taip ģvėuliuose, kaip ir žmogūje. Bet ģvėulis tēra rīkas, kuriuo šis protas veikia. Nēsa ģvėulis nēra "aš". Todēl ir nekalba. Ir ģstikrūjū reikētū sakīti ne, kad ģvėulis proto turi, bet kad protas ģvėulī turi ir juo naudojasi. Žmogaus asmuo ir ģra rīkas, kuriuo apsireiškia protas, bet patsai žmogus ģra dār augštesnis veiksnis gamtoje ir turētū naudoties protu ir savo asmenimi. O dažnai antraip ģra.

2. Ar dora ģra medžioti? — Manau, dora ģra tat, kas žmogū augština, kas jo jausmingumā, širdingumā, trumpai sākant: žmoniškumā didina. Rodos, medžioklē tai negāli padarīti. Žmogus, matīdamas ģvėuliū mirties baime, juos gainioja, ģ juos siundo šunis, šauja, piauja juos, uzsikietindamas prieš pasigailėjimā, kaip tše gali būtī nors truputī doros? Aišku, žiaurus žmogus ģra menkesnēs doros, negu malonusis, širdingasis. Vds.

NAUJI RASTAI.

Nerêpa, Salaputris. Vienveiksmê komédia. Chicago 1912 mt. 10 Ct.

M. Gogol-Salda-Balda, Piršlîbos. Dviveiksmê komédia. Chicago 1912 mt. 20 Ct.

A. N. Ostrovsky-M. Rastenis. Vîrû Vergija (bus Vergovê). Triveiksmê komédia. Chicago 1912 mt. 20 Ct. Visi trîs "Lietuvos" leidiniai. Pirmutinêse dviejose komêdiose nieko nerandu, nei grazaus, nei gero, nei naudingo, nei juokingo. Tretšioji parodo, jog vedes žmogus daug mažiau vergauja negu nevedes, kurs kokiai gudriai mergai kluves î nagus. — Bet ir ta komédia kitâ-tautšiu niekis. Gâl tie tik ir tinka tûliems Lietuviams.

Liûdas Gira, Edmundo Steponaitšio râštai. Pilnas pomirtinis poemû ir prozos rinkinîs. Kaunas 1912. Kaina? Edm. Step. mirê jaunas, turêdamas tiktai 16 metû. Kas gâli daug gero pareiti iš tokio vaiko? Tai gâl tûlas pasakîs. O tik Edm. St. dvasia nebebuvo vaikiška. Smagu jo darbelius pasiskaitîti. Ir gerai padârê L. Gira, išleisdamas juos. Ipatšiai ir todêl, kad parodê, su kokiu stropumu ir atsidêjimu Edm. Step. râšê. Jei ne kitu, tai tikrai tuo Ed. St. padâvê mûsû rašytojams labai mums reikalingâ gerâ paveikslâ.

Dr. A. R. Niemi ir Kun. A. Sabalauskas, Lietuviû dainos ir giesmês šiaur-ritinêje Lietuvoje. 1912. mt Suomalainen Tiedeakatemia. — Naujas tai rinkinîs, kurs îpatšiai todêl svarbus, kadangi paduoda visai nepatirtas žinias apie Lietuviû būdus giedoti ir dainuoti. Išleido knîgâ Suomû akadêmia.

V. Totoraitis, Daržas ir daržovês. Seinai 1912. "Saltinio" Priedas. Kaina? Rodos, naudingas tai raštelis žmonêms ūkininkas.

Dr. A. Garmus, Paskaitos iš Biologîos ir Bakteriologîos. Brooklyn-New-York, 1912. Têvînês Mîlêtojų Draugijos leidinîs. 50 c. Mokslo knîga su vaizdeliais.

Iš leidêjû-rašytojû pusês.

"Jaunimas" tegâli apsimokêti, kad jis turi 1000 skaititojû. Lig to skaitšiaus reikia dâr keliû šimtû. Todêl rūpinkimês "Jaunimo" praplâtinimu. Šiaip jis vargiai galês eiti naujais metais. — "Jaunimas" siuntšiamas î namus uz 2 M. per metus, î Didžiąjâ Lietuvâ uz 1,25 Rublî, î Amêrikâ uz 75 Centus, pavienis numeris uz 30 Pfg., 15 Kap. arba 10 Cent. — „Jaunimo“ tãm nesiuntšiamë, kurio adreso neišskaitome.

Už leidêjus-rašytojus

Martin Aszmutat, Tilžêj, **Garnisonstr. 19.**